

AFRICABEEONE

De stichting AFRICABEEONE ondersteunt initiatieven en activiteiten ter bevordering van de bijenteelt in Tanzania. Zij richt zich vooral op niet commerciële landbouwers (vaak vrouwen) die door bijenteelt een aanvullend inkomen willen verwerven.

Verslag van een werkbezoek

aan: Karate district in Tanzania
door: bestuursleden van de Stichting
Janus Fleerackers, Arnold Pelders en
George van Keulen
gedurende: de maand mei 2015
voor: supporters en belangstellenden

Inleiding

Bijen worden sinds mensenheugenis in Afrika gehouden in uitgeholde boomstammen. (Fig. 1) Bijenzwermen vestigen zich van nature daarin. De honing wordt geoogst door de kolonie met veel rook te vernietigen. De vervuilde honing is nauwelijks geschikt voor de markt. Moderne bijenteelt methoden vragen hoge investeringen en een professionele bedrijfsvoering. (Fig.2)

Figuur 1 Een uitgeholde boomstam als bijenbehuizing. Het is verboden bomen te kappen. Eerlijk gezegd zijn er geen grote bomen meer buiten de natuur reservaten.

De Stichting volgt de ontwikkelingen van een aangepaste vorm van bijenteelt en behuizing die geschikt is voor beginnende bijenhouders. (ref. 1) Zij heeft daartoe een project plan opgesteld. Het project plan omvat de bouw en inrichting van een bijenstal waarin verschillende methoden van bijenteelt kunnen worden beoefend en onderwezen. (ref. 2)

Figuur 2 Moderne bijenkasten van een commerciële bijenhouder. Langstrohkasten

De Stichting heeft veel energie moeten steken om de bouw van de bijenstal financieel mogelijk te maken. Institutionele sponsors stellen vaak voorwaarden waaraan dit project niet kan voldoen. Samen met Wilde Ganzen is de oplossing gevonden om het project te kunnen financieren. Toen voldoende middelen verzameld waren zijn de drie bestuursleden van de Stichting naar Tanzania afgereisd om te helpen het project van de grond te krijgen.

Organisatie

De lokale voorlichtingsdienst leek ontoereikend voor het project. De Stichting onderhield voor het vertrek van haar bestuursleden reeds nauw contact met de overste van het zusterklooster St. Caterine in Karatu. Zij verwelkomt de bijenstal op haar terrein. Zij ziet in de verwerking van bijenproducten een

Figuur 3 Het embleem en de naam van het zusterklooster

goede activiteit voor de novices en zusters. Zij heeft ook de faciliteiten die nodig zijn om cursussen te geven. De omgeving is geschikt voor bijenteelt.

Voor ons vertrek naar Karatu had het klooster reeds een Tanzaniaanse NGO (rechtspersoon) opgericht. Deze NGO heeft tot doel de bijenteelt te bevorderen door het geven van cursussen en door de inkoop van ruwe honing en de verkoop van verwerkte en bijenproducten ter hand te nemen. De marge tussen de inkoop en de verkoop is bestemd om de kosten van de cursussen te dekken. Als naam van de NGO is gekozen: St. Catherine Bee Keepers Trainers. (Fig. 4) De leden van de NGO zijn:

Sister Scolastica Dagno	voorzitter	moeder overste
Mr. Passian Laurent	secretaris	bijenhouders en leraar
Sister Noela Naman	penningmeester	bijenhouders

En vijf leden waarvan twee vrouwen.

Figuur 4 De leden van St. Catherine Bee Keepers Trainers en het bestuur van AFRICA BEE ONE!

De NGO heeft een bankrekening geopend. Het bedrag voor de bouw en de inrichting van de bijenstal was voor ons vertrek door Wilde Ganzen op deze rekening overgemaakt.

Bijenstal

Voor het effectief geven van bijenteelt instructie is een goed ingerichte bijenstal belangrijk. Praktijk onderwijs geven bij een lokale bijenhouder gaat niet, omdat de bijenkasten in een boom hangen. (Fig. 5) en (Fig. 6) Daarbij komt dat de bijen in Afrika heel defensief zijn. Dat hebben we aan den lijve ondervonden. De bijenstal is zo ontworpen dat cursisten achter gaas de instructies kunnen volgen. Bij onze aankomst had de voorzitter van de NGO afspraken gemaakt met de een aannemer en was met de bouw van de bijenstal reeds begonnen. (Fig.7)

Figuur 5 Bijenkasten hangen in bomen voor de veiligheid

Figuur 6 Bijen worden gehouden in een emmer van kunststof in de groentetuin met maïs, bonen en koffie struiken

Hier kan moeilijk les gegeven worden

Tijdens discussies met ervaren bijenhouders bleek dat het ontwerp van de bijenstal op verschillende punten bijgesteld moest worden. Er moest een goede omheining om het gebouw gezet worden om de koeien, geiten en mensen er buiten te houden. Palen van de omheining en het gaas moesten in de beton gegoten worden en de regenton moest in de grond ingegraven worden tegen diefstal. Het gebouw moest met gaas beveiligd worden tegen de honing das (Fig.8), die de bijenvolken beroofd van de honing. Gedurende ons verblijf is het gebouw klaar gekomen en ingericht. (Fig.9)

Figuur 7 De vorderingen van de bijenstal tijdens onze aankomst Figuur 8 De honing das die een bijenstand kan ruïneren

Bron: Wikipedia

Kennisoverdracht

De NGP St. Catherine Bee Keepers Trainers heeft drie ervaren bijenhouders benoemd voor het geven van cursussen. Twee ervan zijn bestuursleden van de NGO en een derde is adviseur. Zij krijgen voor het geven van cursussen een vergoeding en de reiskosten worden gecompenseerd. Deze instructeurs en

en Nederlandse collega's hebben veel van elkaar geleerd. (Fig.9) Wij hebben power point presentaties

Figuur 9 Discussies over bijenteelt in de bijenstal. Let op het gaas voor de stal tegen de honing das.

les materiaal over de bijenteelt met de Afrikaanse bij achter gelaten. In de bijenstal staan verschillende soorten bijen behuizingen, die ieder een andere methode van bijenhouden met zich meebrengt en een verschillende aanschaf prijs. De behuizingen variëren van een emmer van plastic, (Fig.6) van zand/cement en een korf (bell hive) (Fig. 10), een tractorband (Fig. 11) een kast met boven latten Top-bar (Fig. 5) en een Langstroh kast (Fig. 2). De cursisten kunnen de voor en nadelen afwegen en zelf een keuze maken. (Fig.12) Dit verslag gaat niet in op allerlei bijenteelt aspecten in Tanzania, hoe interessant ook voor collega bijenhouders.

Figuur 10 Een lokaal gevlochten korf

Figuur 11 Een bijen behuizing gemaakt van een versleten tractorband door Mr. Panteleo één van de instructeurs

Figuur 12 Ingerichte bijenstal met verschillende soorten bijen behuizingen

Naast het winnen van honing van een goede kwaliteit is het verwerken van de honing van belang. We hebben aan de zusters instructie gegeven waarop gelet moet worden bij de aankoop van ruwe honing (honing die nog in raten zit) (Fig. 13), en hoe honing uit de raten geperst kan worden. (Fig. 14) De zusters gieten al grote kaarsen voor liturgisch gebruik. De instructie over het maken van kaarsen bij een vorig bezoek is goed overgekomen. Verder is instructie gegeven in het verwerken van bijenwas, het maken van crèmes en propolis tinctuur. Het klooster zal een ruimte laten bouwen voor het

verwerken van bijen producten. Een ontwerp voor de inrichting is door Africa Bee One ! gemaakt. De afzet van bijen producten aan toeristen en lodges is door gesproken en word door de NGO verder uitgewerkt

Figuur 13 Sister Noela meet het watergehalte van de aangekochte honing

Figuur 14 Sister Noela schept de schuim van de honing

Houdbaarheid

Dit verslag heeft een beschrijvend karakter en laat de evaluatie aan de lezer over. De voortvarendheid waarmee de NGO optrad met de oprichting en de bouw van de bijenstal geeft perspectief. De Stichting blijft op afstand de ontwikkelingen volgen. Zij gaat er van uit dat de bevordering van de bijenteelt alleen door Tanzania zelf gedragen wordt en dat de Stichting slechts kan faciliteren. Daartoe heeft ze nog wat middelen achter de hand om de kosten van de cursussen in de begin periode te overbruggen. De Stichting zal zich terugtrekken zo spoedig als het project gevestigd is. Een financiële

verantwoording van de Penningmeester staat op de website. De Stichting spreekt haar dank uit aan allen die het project financieel en anderszins hebben gesteund.

Referenties

1. Edrich Wolfgang (2010), *In Search of an Appropriate Bekeeping Technology for African Honey Bee*, University Erlangen-Nürnberg, Germany
2. AFRICABEEONE! (2012), *Bijenteelt Project, Project voorstel*, Stichting AFRICABEEONE!, Heusden, Netherland

DARP, 21 juli 2015
J. George van Keulen (secr.)
www.africabeeone.nl